

ג ל י ר נ ר ת ל ע י ר ן כ פ ר ש ת ה ש ב ר ע
 ערוכים בידי נחמה ליבוביץ - השנה החמש עשרה
 יוצא לאור ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
 הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

רזאת הברכה (תשט"ז-תשי"ז) ל"ג ח' - י"א לוי

א.א. שאלה כללית

בראשית רבה ק' (י"ג):
 (בראשית מ"ט, כ"ח) "וזאת אשר דבר להם אביהם: אביהם יעקב אין כתיב
 כאן, אלא "אביהם" - (אמר להם יעקב): עתיד אדם אחד כיוצא בי לברך
 אתכם ומקום שפסקתי הוא מתחיל, שנאמר "וזאת אשר דבר". כיון שעמד
 משה פתח בראשיתו - שנאמר "וזאת הברכה" ... וכמה חתם משה? "אשריך ישראל"
 ואף דוד כשבא לומר תהלה, מקום שפסק משה - משם התחיל: "אשרי האי"ש"
 (תהלים א, א).

א. מה הרעיון המסומל בדברי המדרש האלה?

ב. השווה את דברי יעקב על לוי - בברכתו - לדברי משה על לוי בברכתו.

דברים ל"ג	בראשית מ"ט
ח וללוי אמר: תומיך ואוריך לאיש חסידך אשר נסיתו במטה תריבהו על מי מריבה	ה שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרתיהם
ט האמר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע כי שמרו אמרתך וכריתך ינצרו.	ו בסודם אל תבא נפשי בקהלם אל תחד כבודי כי באפם הרגו איש ונברצונם עקרו שור
י יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל ישימו קטורה באפך וכליל על מזבחך.	ז ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל.

מה התכונה באופיו של שבט לוי המבולטת לנו בדברי יעקב ובדברי משה ומהי הסבה שאותה תכונה גנה אותה יעקב ושבח אותה משה?

(ועיין לזה דברי בעל העמק דבר: (אחרי שבאר שיטתו שני דרכי חסידות) ... ואוריך לאיש חסידך: ... והנה לזה החסידות של מעשה המצוות במסירות נפש, לקיים אמונת ה' ובריתו לרבים - לזה נדרש זהירות הרבה ועל זה ברוך משה "ואוריך" - היינו שיהא אור תורת אמת מכשירה אותם לזח החסידות, שידאו לכוון הדרך הישר ולא יחא בא לעשות מעשהו זר מעשהו שלא על פי דברי תורה; והרי לוי ופנחס שניהם קנאו על הזנות ומסרו נפשם על זה, והנה פנחס עלה בשביל זה לגרום המעלות, ולוי גער בו אביו, וכיוצא בזה הרבה. ומשום כן שנינו במסכת אבות "ולא עם הארץ חסיד" - שנדרש לזה דיוק רב לסקול הפעולה לפי הזמן והמקום, וגם בכמה דברים נדרש לכללי התורה שאינם מבוארים.

ועיין גליין פנחס תשי"ג דברי בעל תורה תמימה ודברי הרב קוק שהובאו שם!

ג. ח אשר נסיתו במטה תריבהו על מי מריבה.

תרגום אונקלוס: די נסיתוהי בנסותא והוה שלים - והיה תמים בחנתוהי על מי דמצותא ואשתכח מהימן - ונמצא נאמן.

ספרי ה': הרבה נסיתו ונמצא שלם בכל הנסיונות.

רש"י: שלא נתלוננו עם שאר המליכים.

רמב"ן: והנכון בעיני בדרך הפשט כי "במטה" כפשוטו הוא המקום אשר נסו ה' ברפידים. (ע' שמות י"ז א-ז) יאמר תומיך ואוריך יהיו לעולם לאיש חסידך ולזרעו אחרינו אשר נסית אותנו במטה כאשר חסאו בני ישראל וינסו את ה' על חמסם ולא היה (שבט לוי) בתוך העדה הנועדים על ה', כי האמין בה' וכדכרו שיוציא להם מים מצור חלמיש...

1. מה ראה אונקלוס להוסיף לפסוק - בכל חלק משני חלקיו - שתי מלים "והיה תמים" - ו"נמצא נאמן" - מה תיקן בזה?
2. מה ראה לתרגם מלת "תריבהו" ל"בחנת אותו"?
3. מה ההבדל בין רש"י (ההולך בעקבות הספרי) ובין הרמב"ן?
4. מדוע נמנעו חז"ל ובעקבותם רב המפרשים מלפרשו בקטר לשמות י"ז א-ז?

ד. האמר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בנו לא ידע.

רש"י כשחטאו בעגל ואמרתי (שמות ל"ב, כ"ו) "מי לה' אלי", נאספו אלי כל בני לוי נציויתים להרוג את אבי אמו - והוא מישראל או את אחיו מאמו או בן בתו, וכן עשו. ואי אפשר לפרש "אביו" - ממש ו"אחיו" - מאביו וכן "בניו" ממש, שהרי לויים הם ומשבת לוי לא חטא אפילו אחד מהם שנאמר (שם, שם) "ויאספו אליו כל בני לוי".

ראב"ע על חשבט ידבר, כמו שמואל שבא כאשר נגמל אל בית ה' להרגילו.

העמק דבר: לפי הפשט קאי על בני קרח שלא הלכו אחר דעת אביהם ואמם והמה - בניו החסידים נתגברו כל כך על טבע דעת אנושי שלא ראו דעת אביהם, שהיה אדם גדול וידע למשוך אחר דעתו רוב אנשים והמה - בניו - לא נמשכו אחריו.

ואת אחיו לא הכיר: זה קאי על כל השבט במעשה העגל.

הכתב והקבלה (ע"פ הגר"א): כשפורש אדם עצמו מן העולם אל התורה ואל העבודה מסתמא הוא בשנים כבר, לכן לא שייך על אביו ועל אמו לומר: לא הכיר, לכן אמר: "לא ראיתיו" - עכשו איני רואה אותם. ואמר "ראיתיו" לשון זכר כמו (במדבר י"ב) "ותדבר מרים ואהרן במשה" שצריך לדבר במוקדם; אבל את אחיו שלא ראה אותם הרבה אמר "לא הכיר", ובניו לא ראה אותם כלל ולא ידע. ובלויים היו כל שלשה אלה מחמת שפרשו מן העולם.

1. כמה דעות הובאו לעיל בפרוש פסוקנו?
2. מה הניא את המפרשים מלכת אחר דעת חז"ל - שהיא הדעה המובאת ברש"י - ומלקשר את פסוקנו עם מעשה העגל (ואת בעל העמק דבר מלקשר את תחילת הפסוק עם חטא העגל)?
3. כיצד מתפרשת המלה "ראיתיו" בפרושו של העמק דבר?

דמי החתימה לכל תשי"ז (עם דמי המשלוח)
 4.200 ל"י, ואפשר לשלם גם בשני שעורים.
 נמצאים למכירה גם כל השנתונים שיצאו
 עד עכשיו תש"ב - תשס"ז. ומחיר כל שנתון
 2.500 ל"י, מחיר כל 15 השנתונים
 - 20 ל"י.
 את דמי החתימה יש לשלח לנחמה ליבוביץ,
 ירושלים, קרית משה.

עלון הדרכה ללמוד הגליון אפשר להזמין במשרד
 החנוך והתרבות בירושלים, המחלקה לתרבות תולדות
 גליון בראשית לא ישלח לכל אלה שלא חדשו את חתימתם.

שאלות וגם תשובות נא לשלוח לנחמה ליבוביץ, קרית משה ירושלים
 השאלות המסומנות X קשות והמסומנות XX קשות ביותר, יפתור כ"א לפי דרגתו.

ח ז ק ח ז ק ו נ ת ח ז ק ו